

Grundlóg

Oddagrein

NÓGV verður tosað um hvítbókur, grundlóg og hvat ber til og ikki í hesum døgum. Tað er altíð gott við mennandi kjaki. Í hesum sambandi er tað harmiligt, at kjakið verður drigið niður á eitt stóði, har partar ganga og ákæra hvønn annan fyrri at royna at lumpa veljaran og skýra konstruktiv uppskott fyrri fuppi og svindul. Sjálvsagt er tað altíð ein beiskur biti at skula svølgja, tá eitt patentuppskott, sum onkur heldur er tað einasta ein ávisur flokkur hevur fingið burturúr núverandi fólkafloks-samgongu, fær eitt skot fyrri bógvin í nýggjari veljarakaning. Einsvæl og javnaðarflokkurin eigur at gera greitt, hvat hann leggur í sitt sjálfstýrisuppskott, so eigur tjóðveldisflokkurin eisini at rannsaka seg sjálvan heldur enn at leggja í krovíð á øðrum flokki, ið eftir øllum at døma bjóðar nakað, sum eitt breitt úrval av føroyskum veljarum tekur undir við.

TAÐ er hugstoytt at siggja, hvussu undir-brotligir fullveldistalsmenninir eru - Einku ber til, um vit ikki fáa fullveldi. Hetta minnir um stóðuna, tá føroyingar fóru at samráðast um kvotur á fjarleiðum. Tá søgdu tjóðveldismenn, at tað bar ikki til at samráðast við onnur lond um kvotur, uttan Føroyar loystu frá Danmark. Vit vita olli dag, at tað ber væl til hjá føroyingum at samráðast við EU, Noreg, Russland, Canada o.s.fr. Um onkur tá skuldi skrivað eina hvítbók, og hevði læst seg fastan uppá, at tað ikki bar til, so hevði henda hvítbók helst endað í søgunnar svartu bók.

NÓGV ber til, um politiskur vilji og politiskt divi er til staðar. Tað eru altíð meiri enn ein loysn á einum máli. Fullveldi er ikki einasta loysnin eins og sjálfstýrislógin heldur ikki er tað. Tað minsta, ein eigur at krevja, er, at tey fólk, ið skriva hvítbók ella luttaka í ymsum arbeiðsbólum, gera hettar arbeiði til frama fyrri Føroya fólk og ikki púra ókritiskt ganga bert eina leið og útiþýsa øllum øðrum loysnum, áðrenn mál eru kannað. At læsa seg fastan í spurninginum um grundlóg er í hesum sambandi púra burturvið. Eitt nú Bretland hevur onga skrivaða grundlóg. USA hevur harafturimóti eina sera itókiliga grundlóg, ið var skrivað til viðurskipti, ið gjørd seg galdandi í 1776. Úrslitið av tí ov itókiliga grundlógini eru yvir 200 uppskoyti (eins væl og okkurt uppiskoyti, sum er tikið av aftur). Í 1776 var tað sera umráðandi at hava rættin til at bera vápn, tí ein visti ongantíð um onkur indianari ella okkurt villinidýr skuldi lopið á. Nú meira enn 200 ár seinni er tað heilt burturvið, at grundlógin tryggjar rættin hjá øllum til at bera vápn. Úrslitið sóu vit í Colorado herfyri, tá ungdomar skutu frá hond í einum studentaskúla. Amerikanar liða undir einari alt ov itókiliga grundlóg. Bretland hinvegin hevur als onga grundlóg, men eingin kann pástanda, at Stórabretland ikki er eitt land við øllum tí, ið tað inniber.

FØROYINGAR kunnu skapa ta skipan, sum er best fyrri land og fólk. Tað einasta, ið krevst er, at partarnir sleppa til "einasta rætta" áskoðanini. Eisini er týðningarmikið, at menn sleppa undirbrotligheitini og smádreingjalót-unum, har roynt verður at trúta niður í fólk, at ein ávis loysn ikki ber til — sjálvandi ber alt ella næstan alt til. Tað einasta, ið krevst er, at politikarar fyrst og fremst hugsa um praktiskar loysnir og Føroya besta. So kemur hitt av sær sjálvum.

Sosialurin

Viðmerking:

Seinasta nýggja: Jørðin er fløt

Tað eru nýggjar tíðir í Føroyum. Eitt harkalið av sjálfvættisum fanatismum religiønsfundamentalism herjar landið við sínum miðaldarlaga menniskja-sýni. Hetta mannahatska ormasáðið hevur sitt trong-skygnissvørð móti tolsemi og fyrigeving og allari frælsari hugsan, og nýtir Bibliuna sum høggestabba í andaliga avhoydanini av øllum teimum, sum ikki hava sama skallamat, sum hesir myrksursins apostlar. Ofatult sum tað er, so eru tað landsins yngstu synir, sum leida hesa farisæsku herferðina. Ein herferð, sum byggir á eina bliga dogmatiska læru, sum sigur, at teir, og teir aleina, hava rætt. Einku kann sigast, sum fær teir at broyta hugsan, tí teirra fatan er ikki til diskussion. Teir, og teir aleina, hava sæð sannleikan.

Dogmatisma

Dogmatisma var vanlig í miðöldini. Tann, sum raddi fyrri borgum, raddi eisini fyrri hvat var rætt og hvat var rangt. Segði valdsharrin, at Jørðin var fløt, so var hon fløt, og tann sum vágði sær at sjá nakað annað, hann misti hovdið. Dogmatism misti, sum frá leið, sína meg í vesturlandskari hugsan. Í staðin fyrri dogmatismuna kom tann frælsa hugsanin, sum í sær sjálvari var fortreytin fyrri øllum tí framburðið vesturheimurin hevur sæð seinastu öldina. Møguleikin fyrri og rætturin til at seta spurningar við gamlar fatanir eru avgerandi fortreytir fyrri, at nýggjar hugsanir og fatanir kunnu koma fram og vera royndar. At kúga ta frælsa hugsanina er at kúga tað dýrsta í menniskjanum. Og tann sum kúgar menniskju er ein bóbíl.

Politiskt vaktarskipti

Eisini á politiska vígvollinum hevur vaktarskipti verið. Hóvliga politiska orðaskiptið er avloyst av einum hvøssum orðadrátti, sum í fleiri víðurskiptum minnir merkliga nógv um áður-nevndu átrúnaðarlugu herferð, sum í hesum tíðum vitjar land okkara. Felagsnevnanin er dogmatisma. At høggestabbin hevur onnur nøvn, so sum í fólkarrætturi, broytir einki.

Sakligi Sjúrdur

Sjúrdur Skaale, hvørs borgarlaga starv, eftir hvat skilt, í løtuni er at samskipa arbeiðið við teirri hvítbók, sum landsstýrið ætlar skal vera grundarlag undir einum aðalorðaskifti í Løgtinginum um fullveldi, hevur í Dimmalætting 20. apríl eina

grein undir heitinum »Tað lovaða landið hjá Eidesgaard«. Í greinini sigur Sjúrdur, at uppskott Javnaðarflokksins um sjálfstýrislóg er »fupp og svindil úr enda í annan«. Tak tað! So er tað sagt! Sjúrdur hevur talað! So sannførandi og sakliga kann tað sigast!

Men lat alt tað fara. At Sjúrdur Skaale hevur verið í skúla hjá arbeiðsgevara sínum er tíðligt. Og so er ikki meira um tað.

Hvat veit Sjúrdur...??

Orsøkin til, at eg ditti mær til, enn einaferð, at tala mitt móti Rom, er, at Sjúrdur í grein sínari avdúkar eitt vørandi innlit í motivini hjá Javnaðarflokkinum, sum er sermerkt fyrri allan fullveldisveingin. Áðrenn meira verður sagt, skal eg tó undirstrikað, at eg eri ikki talsmaður Javnaðarflokksins, men eg loyvi mær at halda, at mitt innlit í virksemd Javnaðarflokksins er hópin meira kvalifiserat enn tað hjá Sjúrdi.

Tann stóra misskiljingin

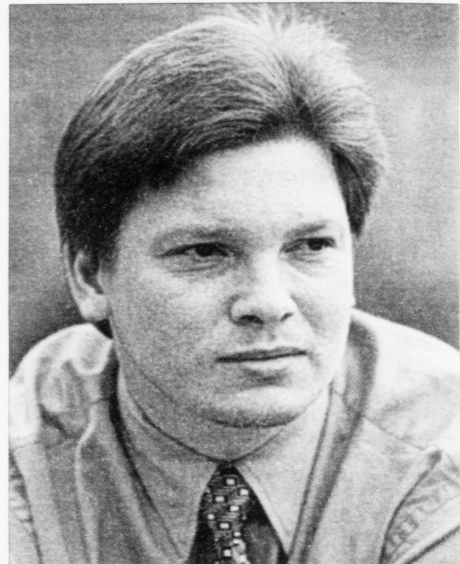
Sjúrdur skrivar, at ímálið hjá (Javnaðar)flokkinum er fullveldi. Men her fer Sjúrdur skeivur. Málið hjá Javnaðarflokkinum er ikki fullveldi. Málið hjá Javnaðarflokkinum er eitt sosialt rættvíst samfelag, har pláss er fyrri øllum. Málið hjá Javnaðarflokkinum er eitt samfelag har tey sterku hjálpa teimum veikaru. Málið hjá Javnaðarflokkinum er at fara ein politik, sum hevur til endamáls stóðugt at betra um livikörni hjá teimum ringast fyrrikomnu. Javnaðarflokkurin setur vælfærdina hjá einstaklinginum í háseti. Hetta eru politisku mál Javnaðarflokksins.

Vælfærd borgaranna er málið

Javnaðarflokkurin hevur tískil ikki sum mál, at innseta nakra ávís stýrisskipan. Harafturimóti áðrenn Javnaðarflokkurin sjálvandi, at summar stýrisskipanir eru betri skikkaðar enn aðrar til at tryggja øllum samfelagsborgarum góð og trygg livikör, soleiðis sum Javnaðarflokkurin vil. Góðskukrøvini til eina slíka stýrisskipan eru m.a. at politiska valdið útgongur frá fólkinum og at fyrisitingarlaga valdi er undir neyvum eftirliti, til tess at tryggja borgarunum rættvíst og rimiliga víðferð.

Ringur standur í Føroyum

Hvorki av hesum góðskukrøvum eru uppfyllt í Føroyum í dag. Málið um Yrkisráðið fyrri Lønjavningar-

Jóanes N. Dalsgaard

grunnin (Dimm. 05.05.99) er eitt talandi dømi um, at tað er Landsstýrið og ikki tað fólkavalda Løgtingið, sum lóggeverur í Føroyum. Landsstýrið er ikki fólkavalt, og politiska valdið í Føroyum útgongur sostatt ikki frá fólkinum.

Fyrisitingarlaga valdið í Føroyum arbeiðir ikki fyrri at tryggja føroysku borgarunum rættvíst og rimiliga víðferð, og eingin eftirlitstovnur er til at átala henda skeivleika. Almennir stovnar hirta ikki at svara borgarum uppá fyrirspurningar og umsóknir, sjálvt um lógin greitt áleggur teimum at gera hetta innan ásettari tíðarfreist. Og borgarin hevur ongastaðni at fara fyrri at kæra sína neyð.

Búskaparligt sjálvbjargni

Hesi víðurskipti vil Javnaðarflokkurin hava í rættlag. Eisini vil Javnaðarflokkurin tryggja føroyska samfelagsbygnaðin búskaparliga, fyrri soleiðis at minka mest móguligt um vandan fyrri eini nýggjari búskaparkreppu, sum altíð vil raka tey veikastu harðast. Javnaðarflokkurin vil tí arbeiða fyrri at gera Føroyar til eitt búskaparliga sjálvbjargi samfelag.

Politikkur er búskaparstýring

Tað er greitt, at búskapur og politikkur eru neyv saman-tvinnaðir. Politikkur snýr seg fyrst og fremst um at stýra samfelagsbúskapinum. Tí er tað eyðsýnt, at eitt búskaparliga sjálvbjargi samfelag sum einki kann vera eitt politiskt sjálfstýrið. Men tað ódvuga er nak-

að tværl. Eitt samfelag, sum ikki sjálvt er harri yvir búskapinum, kann ikki vera politiskt sjálfstýrandi, hvussu fegin tey so vilja. Tí tann sum stýrir búskapinum, stýrir samfelagnum.

Fáa tey hundin í jørðina?

Her liggur hundurin, sum Hogni Hoydal & Co. nýta alla sína orku til at fáa grívan niður. Men tað fer ikki at eydnast í tað kann ikki eydnast - heldur ikki við at seta professionellar propagandamakarar í starv í Landsstýrinum. Samgongan roynir at billa fólk inn, at bert vit fáa politiskt fullveldi, so kemur alt hitt - eisini búskaparliga sjálvbjargni - aftaná. Men hvørjum skulu føroyskir politikarar ráða yvir, um ikki føroyska búskapinum? Sig mær tað Sjúrdur!

Sjálfstýri ella fullveldi

Lat meg fyrri ein ordans skyld enda við at nevna, at stórum munur er á hugtøkum fullveldi og sjálfstýri, sjálvt um Sjúrdur Skaale roynir at gera Jørðina flata. Sjálfstýri hevur eitt land, sum hevur evsta vald hjá sær sjálvum, men sum samstarvar við onnur lond um t. d. uttanríkis- og verjupolitik. Mong sjálfstýrandi lond eru til, sum ikki hava fullveldi. Eitt nú hava nógvar av oyggjunum í Irsku havinum fullkomni innlendis sjálfstýri, hóast tey eru í ríkisfelagsskapi við Bretlandi. Tíverri Sjúrdur, ov illa var lisið!

18.05.99

Jóanes N. Dalsgaard